

Agnieszka Hamerlińska* <https://orcid.org/0000-0002-9305-5793>

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Emilia Kotłęga**

Uniwersytet Karola Wielkiego w Bydgoszczy

Agnieszka Kamyk-Wawryszuk*** <https://orcid.org/0000-0002-0545-6416>

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Karmienie piersią dziecka w miejscach publicznych a postawy kobiet i mężczyzn – komunikat z badań

Streszczenie: Przewodnim tematem niniejszego artykułu jest karmienie naturalne w miejscach publicznych. Na początku zostało opisane karmienie piersią w aspekcie psychologicznym i społecznym. Następnie wyjaśniono zjawisko postaw. Artykuł stanowi komunikat z badań nad postawami kobiet i mężczyzn wobec karmienia piersią w miejscach publicznych.

Słowa kluczowe: karmienie piersią, miejsce publiczne, postawy

* Agnieszka Hamerlińska – neurologopeda, specjalistka w zakresie onkologopedii, psycholog sp. kliniczny, prowadzi stronę internetową onkologopeda.pl, pracuje w Centrum Terapii Dobra Mowa, zainteresowania badawcze koncentruje wokół zaburzeń mowy i czynności prymarnych o podłożu onkologicznym i neurologicznym u dzieci oraz dorosłych.

** Emilia Kotłęga – pedagog, logopeda, uczestniczka Akademickiego Centrum Kreatywności.

*** Agnieszka Kamyk-Wawryszuk – pedagog specjalny, logopeda, surdopedagog, tyflop pedagog, terapeuta pedagogiczny, prowadzi terapię dzieci z zaburzeniami w rozwoju, zainteresowania badawcze koncentruje wokół wspierania rozwoju i edukacji dzieci z chorobami rzadkimi oraz ultra rzadkimi.

Wprowadzenie

Kobietom, które zostają matkami, zalecane jest karmienie piersią. Dla rozwoju dziecka ten sposób karmienia jest bardzo korzystny, ponieważ między innymi: uodparnia, wspomaga pracę przewodu pokarmowego, usprawnia narządy jamy ustnej, kształtuje prawidłowy tor oddychania, przyczynia się do pogłębiania więzi z matką¹. Zauważa się, że mimo wielu walorów i początkowych deklaracji przez ciężarne o chęci karmienia piersią, często po porodzie wiele matek podejmuje decyzję o karmieniu mieszankami sztucznymi². Obecnie wskazane jest, aby odżywianie noworodka i niemowlęcia do szóstego miesiąca życia odbywało się na tzw. zawołanie, czyli wtedy, kiedy zauważane są oznaki głodu³. Oznacza to, że matka decydująca się na karmienie piersią, zmuszona jest do podawania jej niezależnie od okoliczności i miejsca pobytu. Fundacja Promocji Karmienia Piersią we współpracy m.in. z Nutropharmą rozpoczęły kampanię ogólnopolską związaną z promowaniem karmienia piersią w miejscach publicznych. W restauracjach, kościołach, galeriach kobiecie może być trudno karmić piersią, ponieważ czynność ta, w tych miejscach uznawana jest za niestosowną⁴. By karmienie naturalne w miejscach publicznych zyskało większą przychylność, w 2018 roku rozpoczęła się kampania „Koniec zabawy w chowanego”, do której przyłączyło się wielu przedstawicieli szpitali, jak i uczelni wyższych⁵. Zaczęto zabiegać o większą akceptację dla karmienia naturalnego w miejscach publicznych.

Karmienie piersią – tworzenie relacji matka–dziecko i wspieranie rozwoju dziecka

Mleko kobiece jest naturalnym pokarmem dla noworodków i niemowląt, całkowicie zaspokaja potrzeby dziecka⁶. Jego skład jest unikalny, ciągle się zmienia w zależności od okresu laktacji⁷. Fenomen mleka kobiecego wynika z jego składu: swoiste go gatunkowo, a zarazem zmiennego, indywidualnie dostosowanego do dojrzałości

¹ A. Serwatowska-Bargieł, D. Chrzanowska-Liszewska, A. Łada (red.), *Szkola karmienia piersią, Poradnik o karmieniu naturalnym przygotowany we współpracy ze specjalistami w dziedzinie laktacji, pediatrii i neurologopedii*, Lovi, 2007, https://lovi.pl/lib/upload/files/pdf/Szkola_karmienia_piersia_final.pdf (dostęp 8.04.2018).

² A. Bień, A. Kozak, E. Rzońca, S. Stadnicka, *Opinie i postawy kobiet wobec karmienia piersią*, „Education, Health and Sport”, nr 7(8)/2017, s. 1258–1271.

³ K. Mikiel-Kostyra, *Jak karmić piersią?*, [w:] A. Chybicka, A. Dobrzańska, J. Szczapa, J. Wysocki (red.), *Pierwsze 2 lata życia dziecka. Przewodnik dla rodziców. Jak dbać o rozwój, pielęgnować i zapobiegać chorobom*, Medycyna Praktyczna, Kraków 2012.

⁴ <https://konieczabawywchowanego.pl/o-kampanii> (dostęp: 17.09.2018).

⁵ <https://konieczabawywchowanego.pl/vademecum-karmienia-piersia> (dostęp: 17.09.2018).

⁶ http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0015/120318/E74173.pdf (dostęp: 17.09.2018).

⁷ S. Kitzinger, *Karmienie piersią*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1983, s. 16.

i aktualnych potrzeb karmionego nim dziecka⁸. Mimo że powszechnie promuje się ten sposób odżywiania niemowląt, dużo kobiet rezygnuje z niego na poczet karmienia sztucznego. Według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) optymalnym czasem trwania karmienia jest okres 6 miesięcy. W tym czasie nie ma konieczności wprowadzania dziecku dodatkowych pokarmów. Po 6 miesiącu należy natomiast wzbogacić dietę o kolejne produkty.

Karmienie naturalne w ostatnich latach stało się przedmiotem zainteresowań również psychologów, którzy podkreślają znaczenie karmienia piersią dla rozwoju emocjonalnego dziecka⁹. Proces ten stwarza niepowtarzalną, pozytywną więź między matką a dzieckiem, co kształtuje dobre relacje w całej rodzinie¹⁰. W metaanalizie przeprowadzonej przez Andersona i wsp. (1999) wykazano wynik wyższy o 3,2 punktu w testach poznawczych wykonanych u dzieci karmionych piersią w porównaniu z dziećmi karmionymi sztucznie, uwzględniając wartości IQ u matki. Wykazano też lepszy rozwój poznawczy już od 6 miesiąca, który utrzymywał się przez cały okres dzieciństwa oraz okres dojrzewania. Dzieci o małej masie urodzeniowej zyskiwały na karmieniu piersią więcej (5,2 punktu) niż dzieci o prawidłowej masie urodzeniowej (2,7 punktu)¹¹. Według badań Evenhouse, Reilly (2005) karmienie piersią, niezależnie od jego długości, wpływa znacząco na zwiększenie punktacji w teście na inteligencję (*Peabody Picture Vocabulary Test*) ocenianym w wieku dojrzewania odpowiednio o 1,7 i 2,4 punktu między rodzeństwem i rodzinami. Różnica ta była istotna statystycznie¹².

Również matce karmienie piersią daje ogromne korzyści. Czuje się ona potrzebna, wie, że daje swojemu dziecku to, co najlepsze. Wydzielana oksytocyna podczas karmienia sprzyja właściwej opiece i nawiązaniu prawidłowych relacji z dzieckiem oraz zmniejszenie napięcia i stresu u matki. Jak opisała Justyna Jasik, kobiety, które z różnych przyczyn nie mogą karmić naturalnie, mogą odczuwać smutek, rozżalenie, często także postrzegają siebie jako „wyrodne matki”¹³.

⁸ U. Bernatowicz-Łojko, J. Błęzyński, A. Studniczek, M. Twardo, A. Wesołowska, *Karmienie naturalne jako element wsparcia matki/rodziny i rozwoju dziecka – znaczenie banku mleka kobiecego*, [w:] K. Kaczorowska-Bray, S. Milewski (red.), *Wczesna interwencja logopedyczna*, Harmonia Universalis, Sopot 2016.

⁹ B. Rocławski, W. Fedorowska, B. Wardowska, *Wczesne uwarunkowania rozwoju mowy. Wywiad biologiczno-środowiskowy*, Glottispol, Gdańsk 1995, s. 48.

¹⁰ A. Banaszkiwicz, M. Nehrig-Gugulska, M. Żukowska-Rubik, M. Nagadowska, M. Postolski, *Karmienie piersią. Skrypt dla studentów medycyny*, Komitet Upowszechniania Karmienia Piersią, Warszawa 2002, s. 7.

¹¹ J.W. Anderson, B.M. Johnstone, D.T. Remley, *Breast-feeding and cognitive development: a meta-analysis*, „Am J Clin Nutr” 1999, s. 35.

¹² E. Evenhouse, S. Reilly, *Improved estimates of the benefits of breastfeeding using sibling comparisons to reduce selection bias*, „Health Serv Res” 2005, s. 802.

¹³ J. Jasik, *Karmienie naturalne – cenny dar i kamień milowy opieki nad noworodkiem*, „Rocznik Lubuski” 2014, t. 40, cz. 2, s. 247–259.

Spółeczny aspekt karmienia naturalnego

Obecnie prowadzone są badania, które rozszerzają problematykę karmienia piersią o kwestię społeczną. Zagadnienia te zostały opracowane w raporcie *Karmienie piersią w Polsce. Raport 2015*¹⁴. Wynika z niego, że Polki wyrażają chęć karmienia swojego dziecka naturalnie (aż 98% mam zaczyna karmić swoje dzieci piersią po porodzie)¹⁵. Co więcej, Polska jest w czołówce 10 krajów w Europie z wysokim odsetkiem rozpoczynania karmienia piersią, ale pomimo tego liczba matek karmiących piersią drastycznie spada. Można zauważyć, że już w pierwszym miesiącu od narodzin dziecka, a także po 6 tygodniu, karmi naturalnie tylko 46% matek.

Wyniki w Polsce, związane z karmieniem piersią, są niezadowolające, biorąc pod uwagę nieuzyskiwanie szeregu korzyści zdrowotnych, ekonomicznych i społecznych. Aby to się zmieniło, należałoby edukować zarówno personel medyczny, jak i rodziców w kwestiach laktacji. Potwierdzają to dane, że aż 36% kobiet doświadczyło sytuacji, że ani ginekolog, ani położna nie rozmawiali i nie przygotowali ich do karmienia piersią¹⁶. Mimo że karmienie naturalne jest bardziej rekomendowane przez opinię społeczną, aniżeli karmienie sztuczne, to kobiety często borykają się z trudnościami wynikającymi z żywienia dziecka w miejscach innych niż dom. Jak zauważa Kitzinger, w europejskiej kulturze piersi są traktowane jako obiekt erotyczny, a karmienie piersią bywa traktowane jako nieestetyczne oraz niekulturalne, negatywnie postrzegane w miejscu publicznym. W sytuacji, gdy kobieta w miejscu publicznym da dziecku pierś, może spotkać się z gwałtownym sprzeciwem lub nawet być usunięta z hotelowego foyer czy innego miejsca publicznego¹⁷. Przeciwnie jest, gdy dziecko jest publicznie karmione z butelki. Nie jest to akt gorszący, wstydlivy ani dla matki, ani dla społeczeństwa. I tu pojawia się pewien paradoks wynikający z promowania naturalnego karmienia z jednoczesnym odrzuceniem go przez część społeczeństwa.

W związku z tym, że zdarzają się w Polsce negatywne zachowania wobec matek karmiących piersią w miejscach publicznych, rozwinęły się kampanie „Karmiące cyce na ulice” oraz „Koniec zabawy w chowanego”, promujące karmienie naturalne, w miejscu gdzie jest taka potrzeba, a nie przyzwolenie społeczne¹⁸. Matki zdecydowały się więc wyjść na ulicę, aby przekonać Polaków do swoich racji. Podkreślają, iż absurdem jest to, że kobietom karmiącym piersią, czyli wykonującym najbardziej naturalny gest, mówi się o tym, żeby się „nie obnażały” lub „poszły do toalety”. Powo-

¹⁴ *Karmienie piersią w Polsce. Raport 2015*, Kampania Mleko Mamy Rządu, http://femaltiker.pl/wp-content/uploads/2015/05/Raport_Karmienie_Piersia_w_Polsce_20151.pdf (dostęp: 7.04.2018).

¹⁵ Należy jednak zwrócić uwagę na to, że być może są one nieco przymuszane do tej formy karmienia podczas pobytu w szpitalu. Opuszczając z dzieckiem szpital, bardzo często rezygnują z karmienia naturalnego na rzecz sztucznego.

¹⁶ E. Evenhouse, S. Reilly, dz. cyt., s. 14.

¹⁷ S. Kitzinger, dz. cyt., s. 172.

¹⁸ <https://konieczabawywchowanego.pl/o-kampanii> (dostęp: 17.09.2018).

duje to duże wzburzenie wśród matek, które podkreślają, że toaleta nie jest miejscem do przyjmowania posiłków, żaden dorosły nie wybrałby go, aby zjeść obiad. Niestety w miejscach publicznych brakuje miejsc, w których można byłoby nakarmić dziecko. Główną pomysłodawczynią akcji „Karmiące cyce na ulice” jest Hanna Li, która założyła grupę dyskusyjną na Facebooku. Przekonuje ona, że matki mają prawo karmić piersią wszędzie w przestrzeni publicznej, a dzieci mają prawo do najlepszego pokarmu, jaki można im dać. Jest to istotny element promocji zdrowia. Li uważa, że karmienie piersią nie powinno ograniczać się tylko do pierwszych 6 miesięcy i powołuje się na papieża Franciszka, który zachęca do karmienia piersią w kościele, w katolickich wspólnotach. Protest kobiet spotkał się ze skrajnymi komentarzami. Z jednej strony zyskały uznanie, zebrały wiele pochwał odnośnie swoich działań, z drugiej jednak rozpoczęła się fala krytyki¹⁹.

Postawy – wyjaśnienie pojęcia

Termin „postawa” został użyty po raz pierwszy przez filozofów Herberta Spencera i Aleksandra Baina, którzy zdefiniowali go następująco: stan gotowości do słuchania, uczenia się czegoś, stan, który jest warunkiem przyswojenia sobie prawdziwej wiedzy²⁰. We wczesnych teoriach psychologicznych, których twórcami byli między innymi T. Lange, A. Ribot, C. Fere, termin ten był definiowany jako postawa motoryczna stanowiąca podstawę procesów spostrzeżeniowych, procesów uwagi czy wybiórczej świadomości²¹. Z kolei Milton J. Rosenberg rozumie przez postawę strukturę złożoną z elementów poznawczych, a dokładniej ze zbioru przekonań dotyczących możliwości realizowania pewnych wartości przez przedmiot postawy i że elementy afektywne pozostają ze sobą w stałym związku i harmonii²². Polski badacz Stefan Nowak uważa, że postawa odnosi się do określonego przedmiotu i składa się z elementów poznawczych, emocjonalno-oceniających i z elementów behawiorystycznych, dyspozycji do zachowania się wobec przedmiotu i klasy przedmiotów²³. Obiektem postawy może

¹⁹ Ł. Gdak, *Karmiące cyce na ulice: Młode mamy spotkały się w parku Wieniawskiego*, „Głos Wielkopolski”, <http://www.gloswielkopolski.pl/wiadomosci/poznan/a/karmiace-cyce-na-ulice-mlode-mamy-spotkaly-sie-w-parku-wieniawskiego.10059706/> (dostęp: 1.04.2018); K. Stańczyk, *Kontrowersyjna akcja „Karmiące cyce na ulice”. Chcą przekonać mamy do karmienia piersią w miejscach publicznych*, http://www.mjakmama24.pl/niemowle/dieta-niemowlaka/karmiace-cyce-na-ulice-wyszly-na-ulice-zeby-przekonac-mamy-do-karmienia-w-miejscach-publicznych.556_5931.html (dostęp: 2.06.2016).

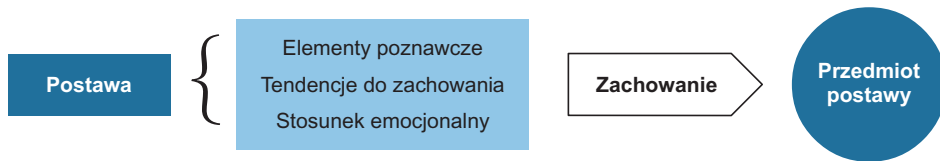
²⁰ G.W. Allport, *Attitudes*, [w:] *Handbook of social psychology*, Worcester 1935.

²¹ S. Mika, *Psychologia społeczna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 111.

²² M.J. Rosenberg, *Cognitive reorganizations in response to the hypnotic reversal of attitudinal affect*, [w:] C.W. Backman, P.S. Second (red.), *Problems in social psychology*, McGraw-Hill, New York 1962, s. 89.

²³ S. Nowak, *Pojęcie postawy w teoriach i stosowanych badaniach społecznych*, [w:] S. Nowak (red.), *Teorie postaw*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973, s. 2.

być każda rzecz, którą dana osoba rozróżnia lub o której myśli, czy to konkretna (np. pizza), czy abstrakcyjna (np. wolność słowa), rzecz nieożywiona (np. samochód sportowy), osoba (Wisława Szymborska) lub też grupa (np. politycy konserwatywni, cudzoziemcy)²⁴. Postawa wyraża sumaryczną ocenę obiektu postawy. Komponenty tej sumarycznej oceny mogą mieć charakter emocjonalny, poznawczy i behawioralny. Mogą one obejmować każdy typ informacji, który ma implikacje wartościujące²⁵ (rys. 1).

Rysunek 1. Struktura postawy

Źródło: S. Mika, *Psychologia społeczna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987, s. 117.

Komponent emocjonalny określa reakcje emocjonalne wobec przedmiotu postawy (np. innej osoby lub problemu społecznego). Komponent poznawczy to myśli i przekonania o przedmiocie postawy. Z kolei behawioralny, to działania, czyli dające się zaobserwować zachowanie wobec przedmiotu postawy²⁶.

Zauważa się silny związek postaw z zachowaniem. Wskaźnikiem zachowania może być pojedyncze działanie. Postawa wobec jakiegoś określonego działania skierowanego na obiekt jest zwykle bardziej konkretna od ogólnej postawy wobec danego obiektu, dlatego pierwsza jest dobrym predykatorem działania w porównaniu z drugą. Związek między postawą a zachowaniem jest silny wtedy, gdy oba te pojęcia są mierzone na tym samym poziomie szczegółowości²⁷. Istnieją liczne czynniki, które mogą wpływać na to, czy będzie istniał związek między zachowaniem a postawą, rozumianą jako wewnętrzna struktura wymienionych wyżej procesów. Są to czynniki o charakterze osobowościowym oraz czynniki sytuacyjne²⁸. Wysoka korelacja między zachowaniem nie musi też oznaczać, że postawy powodują zachowanie²⁹.

²⁴ G. Böhner, M. Wänke, *Postawy i zmiany postaw*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004, s. 17.

²⁵ Tamże, s. 29.

²⁶ E. Aronson, T.D. Wilson, R.M. Akert, *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i s-ka, Poznań 1997, s. 314.

²⁷ G. Böhner, M. Wänke, dz. cyt., s. 252.

²⁸ S. Mika, dz. cyt., s. 125.

²⁹ G. Böhner, M. Wänke, dz. cyt., s. 252.

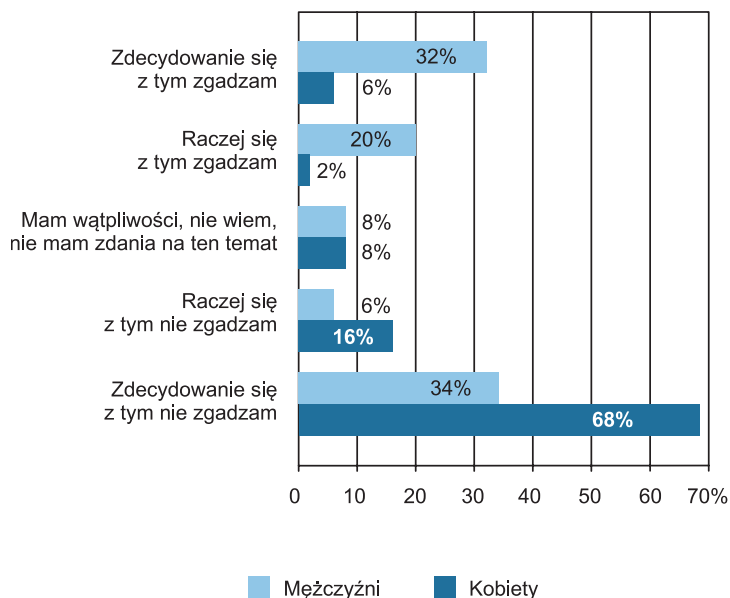
Postawy kobiet i mężczyzn wobec karmienia piersią w miejscach publicznych – uwagi metodologiczne i wyniki badań własnych

Przedmiotem badań własnych uczyniono postawy kobiet i mężczyzn wobec karmienia piersią w miejscach publicznych, a za cel badań przyjęto opisanie tychże postaw. Ustalono dwa pytania główne:

1. Jakie są postawy kobiet i mężczyzn do karmienia naturalnego?, do którego sformułowano pytania szczegółowe:
 - 1.1. Czy badane kobiety i badani mężczyźni chcieliby, aby ich dziecko było karmione naturalnie?
 - 1.2. Czy zdaniem kobiet i mężczyzn karmienie piersią jest tematem tabu?
 - 1.3. Czy karmienie piersią wśród badanych wywołuje negatywne odczucia?
2. Jakie są postawy kobiet i mężczyzn wobec karmienia piersią w miejscach publicznych?, do którego przypisano pytania szczegółowe:
 - 2.1. Czy zdaniem kobiet i mężczyzn kobieta karmiąca naturalnie może swobodnie wykonywać tę czynność w miejscach publicznych?
 - 2.2. Czy według kobiet i mężczyzn w miejscach publicznych powinny znajdować się specjalne pomieszczenia do karmienia piersią?
 - 2.3. Czy w opinii kobiet i mężczyzn matka karmiąca piersią obnaża intymne części ciała?

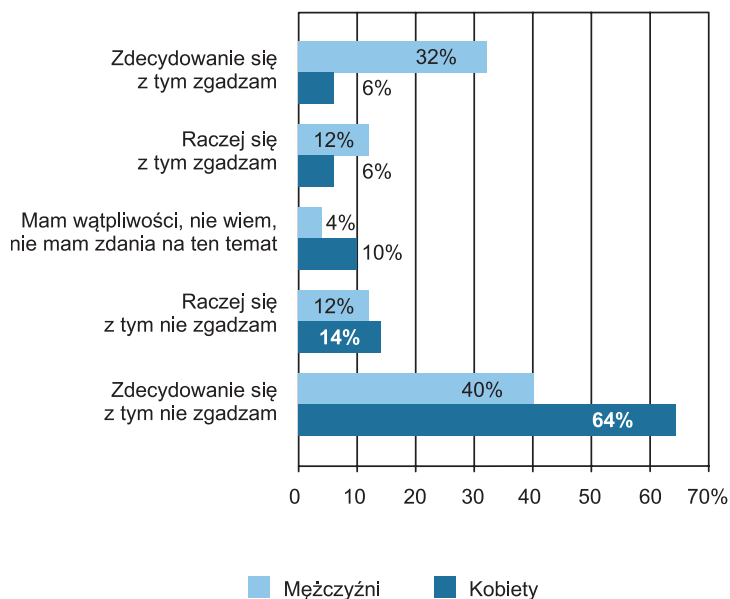
Badania własne zostały przeprowadzone za pomocą sondażu diagnostycznego, do którego wykorzystano ankietę. Uczestniczyło w nich 100 osób, 50 kobiet i 50 mężczyzn. Ankietowani sami zgłaszali chęć wypełnienia kwestionariusza. Najmłodsza osoba miała 18 lat, najstarsza 40. Wśród kobiet, 30 z nich ma wykształcenie wyższe, 19 wykształcenie średnie, jedna osoba ma zasadnicze zawodowe. Pośród mężczyzn 20 ma wykształcenie wyższe, 27 wykształcenie średnie, 1 zasadnicze zawodowe oraz 2 gimnazjalne.

Pierwsze pytanie główne dotyczyło stosunku kobiet i mężczyzn do karmienia piersią. Pierwsze szczegółowe pytanie wiązało się z nastawieniem wobec karmienia naturalnego. Zapytano respondentów o to, czy chcieliby, aby ich dziecko było karmione naturalnie (wykres 1).

Wykres 1. Nastawienie wobec karmienia własnego dziecka piersią

Źródło: opracowanie własne.

Wykres 2. Karmienie piersią stanowi temat tabu

Źródło: opracowanie własne.

Zaledwie 6% kobiet i aż 32% mężczyzn zadeklarowało, że zdecydowanie chiałoby, aby ich dziecko było karmione piersią. Natomiast większość ankietowanych kobiet

(68%) zdecydowanie uważa, że nie chciałoby, aby ich dziecko było karmione naturalnie. Tego samego zdania jest 34% mężczyzn.

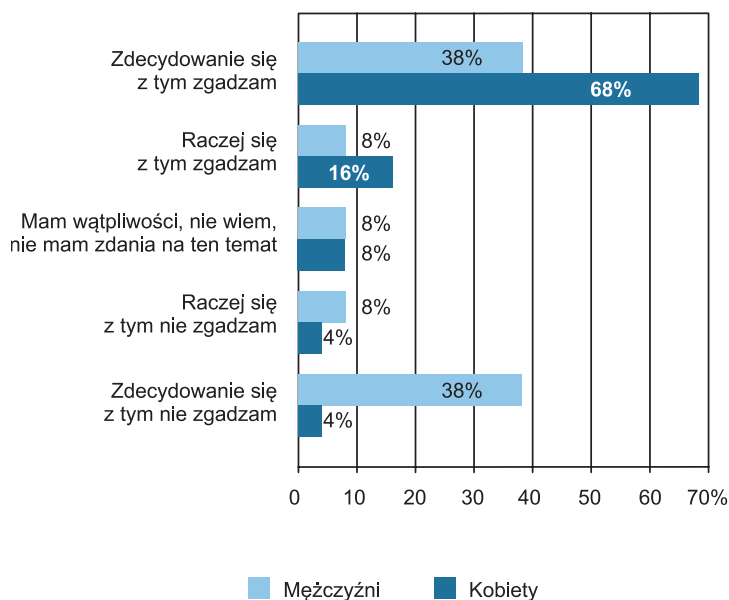
Uzyskane wyniki wskazują na to, że większości osób spośród badanych nie zależy na tym, aby dziecko było karmieniu piersią. Matki wcześniej rezygnują z karmienia piersią i wybierają karmienie z wykorzystaniem butelki.

Kolejne pytania wiązało się z wyrażeniem opinii, czy karmienie piersią stanowi temat tabu (wykres 2).

Zdecydowana większość kobiet, aż 64% uważa, że temat karmienia piersią jest wciąż tematem tabu. Podobnie uważają mężczyźni (40%). Tylko 6% kobiet i aż 32% mężczyzn uznało, że opisywany problem nie powinien wiązać się ze wstydem i powinno się otwarcie o nim mówić.

Wyniki wskazują na to, że kobiety być może odczuwają wstyd, rozmawiając na temat karmienia piersią. Wydawać się może, że jest to dla nich strefa intymna, wokół której nie powinno się zbyt wiele rozmawiać. Warto jednak zwrócić uwagę, że mężczyźni są bardziej otwarci na rozmawianie o karmieniu piersią.

Zapytano także o to, czy karmienie piersią może wywoływać negatywne uczucia. Wyniki prezentuje wykres 3.

Wykres 3. Odczuwanie negatywnych uczuć a karmienie piersią

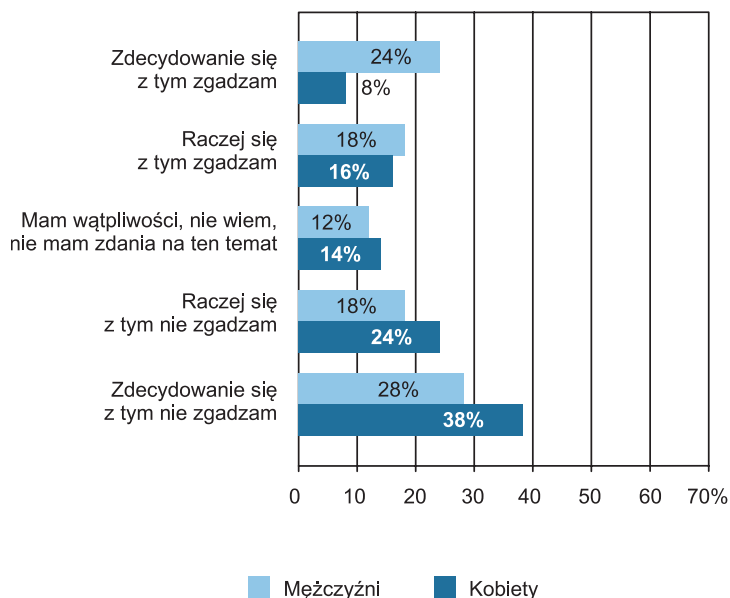
Źródło: opracowanie własne.

Zdecydowana większość kobiet (68%) uważa, że karmienie piersią jest niesmaczne, wzbudza w nich negatywne uczucia. Zaledwie 4% kobiet zaprzecza temu stwierdzeniu, 4% raczej się z nim nie zgadza. Inaczej wypowiadają się mężczyźni, którzy w 38% uważają, że zdecydowanie nie zgadzają się z powyższym zdaniem, 8% raczej

się nie zgadza, 8% nie ma zdania, 38% się z tą tezą zgadza, 8% raczej się zgadza. Większość mężczyzn uważa, że karmienie piersią nie wywołuje negatywnych emocji.

Na podstawie uzyskanych wyników można zauważyć, że kobiety mają trudność w akceptacji karmienia naturalnego. Większość jest skłonna stwierdzić, że jest to zjawisko nawet niesmaczne – co oznacza, że kojarzy się z negatywnymi emocjami. Wyniki te znajdują odzwierciedlenie w Raporcie z 2015 roku nt. karmienia piersią w Polsce, w którym wśród powodów rezygnacji z karmienia wymieniono: ból w trakcie karmienia, niewygodę, konieczność obecności przy dziecku i obawę o deformację piersi³⁰.

Drugie pytanie główne wiązało się już z badanym zjawiskiem, za jaki obrano karmienie naturalne w miejscach publicznych. Zadano pytanie o to, czy kobiety karmiące piersią mogą wykonywać tę czynność swobodnie w miejscach publicznych (wykres 4).

Wykres 4. Swobodne karmienie piersią w miejscach publicznych w opinii kobiet i mężczyzn

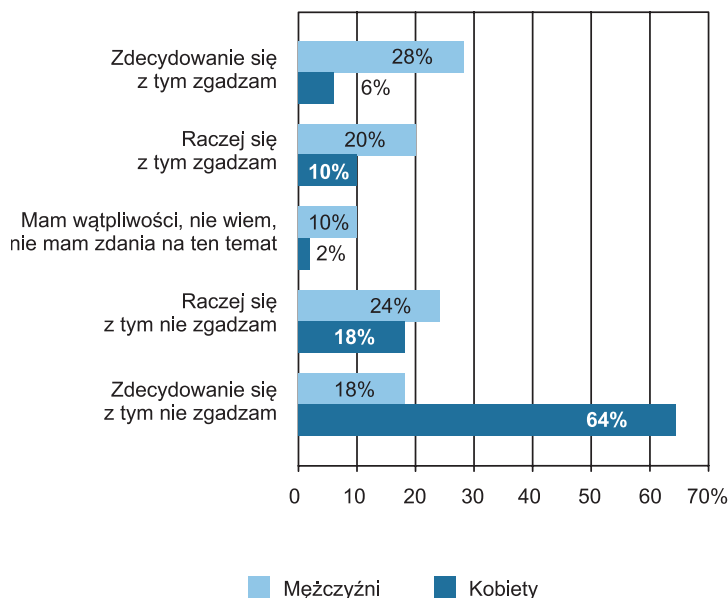
Źródło: opracowanie własne.

W opinii 38% kobiet oraz 28% mężczyzn kobieta nie powinna czuć swobody podczas karmienia naturalnego w miejscu publicznym. Mimo tego, że większość badanych jest przeciwna karmieniu piersią w miejscu publicznym, warto zwrócić uwagę na to, że na odczuwanie większej swobody pozwalają mężczyźni – aż 24% mężczyzn, gdzie za swobodą opowiedziało się tylko 8% badanych kobiet.

³⁰ http://femaltiker.pl/wp-content/uploads/2015/05/Raport_Karmienie_Piersia_w_Polsce_20151.pdf (dostęp: 17.09.2018).

Uzyskane wyniki potwierdzają konieczność prowadzenia kampanii „Karmiące cyce na ulice” czy też „Koniec zabawy w chowanego”, ponieważ być może w społeczeństwie jest zbyt niski poziom świadomości, że karmienie naturalne w miejscu publicznym jest wprost wskazane, a kobiety karmiące powinny być przede wszystkim bardziej akceptowane niż odrzucane, czy też poniżane.

Kolejne pytanie wiązało się z organizowaniem specjalnych miejsc do karmienia naturalnego w centrach handlowych, dworcach, parkach. Wyniki przedstawia wykres 5.

Wykres 5. Organizowanie specjalnych miejsc do karmienia piersią w opinii kobiet i mężczyzn

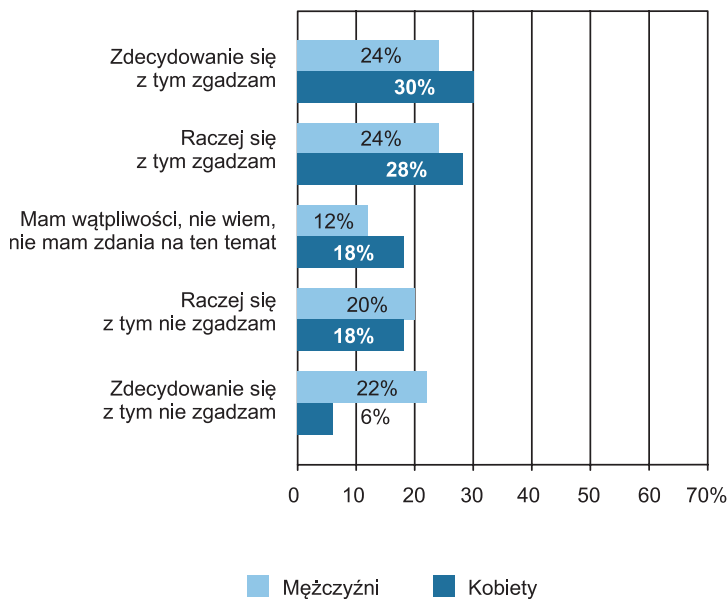
Źródło: opracowanie własne.

Spośród badanych kobiet aż 64% zdecydowanie zaprzecza konieczności powstania miejsc dla karmiących matek. 18% raczej się z tym nie zgadza, 2% nie ma zdania. Całkowicie popiera tę inicjatywę zaledwie 6% ankietowanych kobiet. Poparciem dla tworzenia miejsc do karmienia wykazało się 10% badanych kobiet. Bardziej przychylni do tworzenia specjalnych miejsc dla matek są mężczyźni. 28% z nich zdecydowanie afirmuje osobne pomieszczenia, a 20% raczej się z tym zgadza. 10% zapytanych mężczyzn nie ma zdania na ten temat. 18% neguje konieczność wydzielania takich stref, a 24% raczej nie widzi dla nich konieczności.

Dzięki kampanii „Koniec zabawy w chowanego” zostały opracowane wskazówki do karmienia naturalnego w miejscach publicznych, również ze wskazaniem do tworzenia specjalnych miejsc do karmienia. Jednakże podkreśla się, że kobieta karmiąca piersią może wykonywać tę czynność wszędzie. Specjalne pomieszczenia mają służyć

jedynie zaspokojeniu poczucia bezpieczeństwa dziecka i zagwarantować matce oraz dziecku ciszę, spokój.

Kolejne pytanie dotyczyło tego, czy karmienie piersią w miejscu publicznym kojarzone jest z obnażaniem kobiecego ciała. Wyniki przedstawia wykres 6.

Wykres 6. Karmienie piersią a obnażanie ciała

Źródło: opracowanie własne.

Zdaniem 30% kobiet i 24% mężczyzn, matki karmiące piersią odbierane są jako obnażające intymne części ciała. 28% kobiet i 24% mężczyzn raczej się z tym zgadza. Zdania na ten temat nie ma 18% kobiet oraz 12% mężczyzn. 28% kobiet i 20% mężczyzn raczej nie widzi w tym konfidenckiego podtekstu, a 6% kobiet i 22% mężczyzn zdecydowanie zaprzecza, iż karmiąca matka miałaby pokazywać intymne części swojego ciała.

Można zauważyć, że karmienie piersią wciąż utożsamiane jest z obnażaniem ciała. Jednakże warto podkreślić, że z założenia celem karmienia naturalnego jest nakarmienie dziecka.

Wnioski i podsumowanie

Na podstawie przeprowadzonych badań w grupie stu osób zauważyć można, że postawa kobiet i mężczyzn wobec karmienia naturalnego jest raczej negatywna. Postawa ta nie dotyczy tylko kwestii karmienia w miejscach publicznych, ale w ogóle samej czynności karmienia piersią:

- Większość badanych kobiet przyznała, że nie zamierza karmić piersią swojego dziecka.
- Niemalże taka sama liczba badanych mężczyzn jest przeciwna karmieniu naturalnemu swojego dziecka, co grupa mężczyzn chcących, aby ich dziecko było karmione piersią.
- Zdaniem badanych karmienie piersią stanowi wciąż temat tabu. Szczególnie wśród kobiet jest to temat wstydlivy.
- Mężczyźni są bardziej otwarci na karmienie piersią w miejscu publicznym niż kobiety.
- Większość kobiet nie widzi potrzeby tworzenia specjalnych miejsc do karmienia piersią w miejscach publicznych. Mężczyźni są bardziej przychylni, aby powstawały takie miejsca.
- Zdecydowana większość kobiet i mężczyzn przyznała, że kobieta karmiąca piersią w miejscu publicznym nie powinna się czuć z tym swobodnie.
- Większości badanych karmienie piersią w miejscu publicznym kojarzy się z obnażaniem kobiecego ciała.

Czynność karmienia piersią jest zjawiskiem naturalnym. W okresie noworodkowym i niemowlęctwa ta forma odżywiania jest najbardziej pożądaną i wskazywaną przez m.in. lekarzy, logopedów, położne. O korzyściach karmienia naturalnego mówi się dość powszechnie. Jednakże zbyt mało się mówi o akceptacji kobiet karmiących piersią w miejscach publicznych. Raczej rzadko ktoś chciałby się czuć represjonowany społecznie. Warto zwrócić uwagę na obecne trendy, gdzie ciało i seksapil odgrywają znaczącą rolę w przekonaniach kobiet i mężczyzn, a karmienie piersią wydaje się prawdopodobnie mało pociągające.

Należałoby rozwinąć działania mające na celu wzrost akceptacji dla karmienia naturalnego, nawet w miejscach publicznych. Zarówno pedagodzy, logopedzi, psycholodzy, jak i lekarze powinni edukować się w tym zakresie, przekazując swoją wiedzę. Tylko dzięki temu karmienie naturalne stanie się priorytetem dla matek i ojców, a zyskają na tym zarówno oni, jak ich dzieci. Sugeruje się w przyszłości poszerzenie badań, których celem byłoby pogłębienie postawy wobec karmienia piersią, nie tylko w miejscach publicznych.

Bibliografia

- Allport G.W., *Attitudes*, [w:] *Handbook of social psychology*, Worcester 1935.
- Anderson J.W., Johnstone B.M., Remley D.T., *Breast-feeding and cognitive development: a meta-analysis*, „Am J Clin Nutr” 1999.
- Aronson E., Wilson T.D., Akert R.M., *Psychologia społeczna. Serce i umysł*, Zysk i s-ka, Poznań 1997.

- Banaszkiewicz A., Nehrig-Gugulska M., Żukowska-Rubik M., Nagadowska M., Postolski M., *Karmienie piersią. Skrypt dla studentów medycyny*, Komitet Upowszechniania Karmienia Piersią, Warszawa 2002.
- Bernatowicz-Łojko U., Błęszyński J., Studniczek A., Twardo M., Wesołowska A., *Karmienie naturalne jako element wsparcia matki/rodziny i rozwoju dziecka – znaczenie banku mleka kobiecego*, [w:] K. Kaczorowska-Bray, S. Milewski (red.), *Wczesna interwencja logopedyczna*, Harmonia Universalis, Sopot 2016.
- Bień A., Kozak A., Rzońca E., Stadnicka S., *Opinie i postawy kobiet wobec karmienia piersią*, „Education, Health and Sport”, nr 7(8)/2017, s. 1258–1271.
- Böhner G., Wänke M., *Postawy i zmiany postaw*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
- Evenhouse E., Reilly S., *Improved estimates of the benefits of breastfeeding using sibling comparisons to reduce selection bias*, „Health Serv Res” 2005.
- Gdak Ł., *Karmiące Cyce na Ulice: Młode mamy spotkały się w parku Wieniawskiego*, „Głos Wielkopolski”, <http://www.gloswielkopolski.pl/wiadomosci/poznan/a/karmiace-cyce-na-ulice-mlode-mamy-spotkaly-sie-w-parku-wieniawskiego,10059706/> (dostęp: 1.04.2018).
- http://www.euro.who.int/data/assets/pdf_file/0015/120318/E74173.pdf (dostęp: 17.09.2018).
- Karmienie piersią w Polsce. Raport 2015*, Kampania Mleko Mamy Rządu, http://fe-maltiker.pl/wp-content/uploads/2015/05/Raport_Karmienie_Piersia_w_Polsce_20151.pdf (dostęp: 7.04.2018).
- Kitzinger S., *Karmienie piersią*, Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich, Warszawa 1983.
- Mika S., *Psychologia społeczna*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1987.
- Mikiel-Kostyra K., *Jak karmić piersią?*, [w:] A. Chybicka, A. Dobrzańska, J. Szczapa, J. Wysocki (red.), *Pierwsze 2 lata życia dziecka. Przewodnik dla rodziców. Jak dbać o rozwój, pielęgnować i zapobiegać chorobom*, Medycyna Praktyczna, Kraków 2012.
- Nowak S., *Pojęcie postawy w teoriach i stosowanych badaniach społecznych*, [w:] S. Nowak (red.), *Teorie postaw*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973.
- Rocławski B., Fedorowska W., Wardowska B., *Wczesne uwarunkowania rozwoju mowy. Wywiad biologiczno-środowiskowy*, Glottispol, Gdańsk 1995.
- Rosenberg M.J., *Cognitive reorganizations in response to the hypnotic reversal of attitudinal affect*, [w:] C.W. Backman, P.S. Second (red.), *Problems in social psychology*, McGraw-Hill, New York 1962.
- Serwatowska-Bargieł A., Chrzanowska-Liszewska D., Łada A. (red.), *Szkoła karmienia piersią, Poradnik o karmieniu naturalnym przygotowany we współpracy ze specjalistami w dziedzinie laktacji, pediatrii i neurologopedii*, Lovi, 2007, https://lovi.pl/lib/upload/files/pdf/Szkoła_karmienia_piersia_final.pdf (dostęp: 8.04.2018).

Stańczyk K., *Kontrowersyjna akcja „Karmiące cyce na ulice”*. Chcą przekonać mamy do karmienia piersią w miejscach publicznych, http://www.mjakmama24.pl/niemowle/dieta-niemowlaka/karmiace-cyce-na-ulice-wyszly-na-ulice-zeby-przekonac-mamy-do-karmienia-w-miejscach-publicznych,556_5931.html (dostęp: 2.06.2016).

Breastfeeding in public places. Attitudes of women and men

Abstract: This article concerns the attitudes of women and men towards natural feeding in public places. First, the psychological and social aspects of breastfeeding will be described. Second, attitudes towards breastfeeding will be explained. The article presents the results of research based on a sample of one hundred people.

Keywords: breastfeeding, public place, attitudes

About the authors: Agnieszka Hamerlińska – speech therapist, specialist in oncologopedics, clinical psychologist, runs the onkologopedia.pl website, works in the Center of Good Speech Therapy, research interests concentrate on speech disorders and primary activities of oncological and neurological basis in children and adults.

Emilia Kotłęga – pedagogue, speech therapist, participant of the Academic Center of Creativity.

Agnieszka Kamyk-Wawryszuk – special educator, speech therapist, surdopedagogue, pedagogical therapist, she conducts therapy of children with developmental disorders, research interests concentrate around supporting development and education of children with rare and ultra-rare diseases.